

Фіщенко О. М.

кандидат економічних наук, доцент

Донецький національний технічний університет

м. Покровськ, Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сучасному етапі розвитку економіки промислові підприємства потребують формування дійового механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності, що дозволить підвищити їх результативність роботи і, як наслідок, стабілізувати економічне становище. Побудову такого механізму необхідно здійснювати з урахуванням динамічності нинішніх умов господарювання: нестабільності зовнішнього середовища, підвищення ступеню ризиків, ускладнення господарських зв'язків, підвищення конкуренції на зовнішньому і внутрішньому ринках. В таких умовах у підприємств з'являється багато потенційно можливих напрямків інвестування капіталу, тобто формується потреба в великій кількості фінансових коштів. Проте обмеження капіталу ставить підприємства перед складною проблемою вибору пріоритетних напрямків відповідно до поставлених цілей.

В виконаних розробках питання фінансового забезпечення інвестиційної діяльності промислових підприємств ведуться в більшій мірі ізольовано: окремо вирішується питання пошуку коштів для фінансування проектів і незалежно визначаються напрямки капіталовкладень і їх ефективність [1-3]. Проте обидва цих напрямки повинні бути нерозривними складовими частинами єдиного цілого. Без їхнього постійного узгодження, взаємозв'язку, неможливо забезпечити функціонування підприємства, підвищити ефективність його роботи і стабілізувати економічне становище. Тобто процес фінансового забезпечення повинен розглядатися тільки разом з оптимізацією напрямків інвестиційної діяльності підприємства. Тому для удосконалення механізму

управління необхідно створювати інструменти, які об'єднують дві основні складові частини: фінансове забезпечення і фінансове регулювання.

Фінансове забезпечення включає пошук і формування джерел фінансування капіталовкладень на всіх етапах життєвого циклу інвестиційних проектів. Здійснення будь-якої інвестиції можливо тільки за умови наявності фінансових коштів. При цьому необхідно забезпечити рівновагу між інвестиційними витратами і фінансовими можливостями протягом усього інвестиційного процесу – тобто усунути фінансовий дефіцит. Слід зазначити, що промислові підприємства в залежності від форми їх організації, форми власності і результатів виробничо-господарської діяльності мають різні можливості використання окремих джерел фінансування. Так, наприклад, можливості одержання кредитів у підприємств з обмеженою відповідальністю менші, ніж у підприємств із повною відповідальністю.

Характер походження фінансових коштів впливає на ефективність інвестиційних процесів. Це потребує вивчення особливостей використання окремих груп джерел фінансування та їхнього впливу на результат здійснення проектів. Насамперед, варто розглянути особливості використання внутрішніх джерел підприємства – коштів, отриманих у результаті господарської діяльності (прибуток, амортизаційні відрахування). Їхнє використання називається самофінансуванням. Воно має ряд переваг: підвищуються сталість, надійність і кредитоспроможність підприємства; виключаються витрати на фінансування. Проте в умовах нестабільної економічної ситуації можливості внутрішнього фінансування промислових підприємств обмежені низькими результатами виробничо-господарської діяльності. Тому в даний час для фінансування інвестицій частіше використовуються зовнішні джерела, які включають власні кошти і позиковий капітал.

Власні зовнішні джерела включають кошти власників підприємств, акціонерів, пайовиків. Зовнішнє фінансування на основі власних коштів найбільш переважно, тому що воно не знижує фінансової сталості підприємства і полегшує умови одержання коштів. Другим різновидом зовнішнього

фінансування є використання коштів, наданих кредиторами. Основою його залучення є кредитні відносини, що призводять до додаткових витрат за рахунок оплати процентів і, як наслідок, до зниження прибутку. Результати аналізу умов використання потенційно можливих джерел фінансування необхідно враховувати під час вибору найбільш ефективних напрямків інвестиційної діяльності підприємства.

Стосовно оптимізації напрямків капіталовкладень на підприємствах слід зазначити, що традиційно ця проблема вирішується відносно окремого інвестиційного проекту. Існує велика кількість рекомендацій з економічної оцінки ефективності, зіставлення альтернативних варіантів капіталовкладень і вибору найкращих [4-5]. Проте оцінка окремого проекту є тільки частиною проблеми управління капіталовкладеннями, тому що вона здійснюється обособлено, не охоплюючи інвестиційну програму підприємства в сукупності.

Процес управління повинен координувати функціонування всіх виробничих підрозділів, забезпечуючи відтворювальний процес, стійкість і конкурентоздатність підприємства. З цією метою розробляється загальна стратегія економічного і соціального розвитку. Їй підпорядкована інвестиційна стратегія підприємства, на основі якої формується інвестиційна програма. В залежності від поставлених цілей підприємство вибирає один із видів інвестиційної стратегії. Від нього залежать показники і критерії, застосовувані при оцінюванні інвестиційних проектів. Слід зазначити, що в умовах командної економіки проблема формування і розподілу інвестиційних ресурсів на рівні підприємства не існувала, тому для цієї мети бюджет не застосовувався. Традиційно бюджетуванню підлягали основні матеріали, загальні витрати. В умовах ринкової економіки в зв'язку з появою великої кількості потенційно можливих джерел фінансування та альтернативних напрямків їхнього використання інвестиційний бюджет може стати ефективним інструментом оптимізації використання капіталу, формування інвестиційної програми розвитку підприємства. Бюджетування забезпечить зв'язок між потребами в капіталі (напрямами інвестування) та джерелами задовольняння

цих потреб. Причому вирішити завдання взаємоузгодження цих двох елементів можна при різних умовах.

По-перше, підприємство може мати строго обмежені можливості залучення капіталу, тобто кошти бюджету задаються певною сумою. Така ситуація називається абсолютним обмеженням капіталу [2]. Проблема в цьому випадку складається в розподілі обмеженого капіталу між інвестиційними об'єктами відповідно до поставлених цілей.

По-друге, підприємство може одержати достатньо капіталу, проте умови використання посилюються по мірі збільшення обсягу. Тобто, лімітуються окремі позикові кошти з певними умовами. У цій ситуації, яка має назву відносного обмеження, необхідно зіставляти вигідність інвестиційних об'єктів із витратами фінансування. Ця проблема складніша ніж розподіл абсолютно обмеженого капіталу, але для нинішніх умов господарювання вона є більш реальною.

Інвестиційний бюджет забезпечує одночасне врахування як вартості фінансових ресурсів, так і дохідності інвестиційних проектів. Для цього необхідно сформулювати функцію попиту на капітал та функцію пропозиції через ранжування джерел фінансування за їхньою вартістю та інвестиційних проектів за їхньою результативністю. Ранжування повинно здійснюватись на основі конкретних показників, вибір яких обумовлений кінцевими результатами здійснення інвестиційних проектів, інвестиційною стратегією і загальною стратегією розвитку підприємства в цілому. Серед показників, застосовуваних при ранжуванні, можна виділити такі: розмір прибутку, що буде отриманий в результаті здійснення інвестиції (використання бюджетних коштів); рівень внутрішньої процентної ставки, що відображає відносний прибуток на використовувані кошти та інші.

Отже, інвестиційний бюджет, як об'єкт управління можна розглядати з трьох позицій. По-перше, за формою бюджет – це фінансовий план, що являє собою розпис доходів і витрат по інвестиційному проекту. По-друге, за своїм матеріальним змістом інвестиційний бюджет – це фонд фінансових ресурсів,

використання яких дозволяє здійснити інвестиційну програму підприємства. І по-третє, бюджет капіталовкладень – це один з інструментів оптимізації напрямків використання обмежених джерел фінансування інвестиційних проектів.

Бюджетування дає можливість удосконалити процес розподілу фінансових ресурсів; координувати роботу підприємства в цілому; забезпечує гнучкість процесу планування інвестиційної діяльності. Але для ефективної роботи промислових підприємств необхідно мати і використовувати методику формування бюджетів для середньо- та довгострокових інвестицій, забезпечуючи взаємозв'язок часових періодів.

Література

1. Гривківська О.В. Дослідження грошових потоків від інвестиційно-фінансової діяльності підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 5. – С. 69-73.
2. Кириченко О. А. Антикризова інвестиційна політика України // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 1. – С. 64-74.
3. Комаров В.В. Мировой инвестиционный процесс: региональные тенденции // Финансы. – 2015. – № 2. – С. 7-12.
4. Шаманська О.І. Алгоритм інвестування розвитку ресурсного потенціалу підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 6. – С. 157-161.
5. Крючкова І. В. Вплив фінансово-економічної кризи на інвестиційну діяльність в Україні // Фінанси України. – 2010. – № 8. – С. 15-24.